

tržce mezi univerzitou a humanistickým proudem (jev, jaký známe i z vývoje Karlovy univerzity) — s výjimkou pouze matematiky a astronomie.

Český čtenář nachází v této Seňkové studii další konkrétní doklady shod a rozdílů v reformačním vývoji Čech a renesanční cestě Polska: ze setby myslitelů typu Matouše z Krakova (či např. Matěje z Janova a vůbec reformních myslitelů před Husem) vzešly v obou zemích jiné prvky.

Jana Nechutová

Miloslav Kaňák: John Viklef. Život a dílo anglického Husova předchůdce. (Na českých překladech z Viklefova díla spolupracoval *Karel Cervený*.) Blahoslav, Praha 1973, 235 s. a obrazové přílohy.

Miloslav Kaňák chce v této knize podat všestranný obraz osobnosti Johna Viklefa, spolutvůrce tzv. česko-anglické vlny první reformace, jehož postava má prvořadý význam pro vznik a dějiny husitismu. Autor rozdělil svou knihu na dvě části: I. díl, výklad, nazval „Život a dílo Johna Viklefa“, II. díl tvoří „České překlady z díla Johna Viklefa“. Záměr se Kaňákovi zdařil. Aniž se odvažuje dalších badatelských výbojů na tomto širokém a hojně zpracovávaném poli, seznamuje čtenáře s celkem Viklefovy osobnosti tak, že líčí životní dráhu a učení anglického reformátora, jak se v průběhu jeho osudů formovalo a zrálo (kap. I–VI), že vykládá dosti obšírně o lollardství, hnutí Viklefových přívrženců (kap. VII–IX); posléze ve dvou samostatných kapitolách (X, XI) mluví o ohlasu viklefismu v Čechách a o vztahu Viklef–Hus.

Poznamenejme hned, že Kaňák v obdivuhodném rozsahu zvládl literaturu o Viklefovi a viklefismu a snad celou šíři problematiky, již v ní kdy historikové řešili. Je to zjevně nejen z poznámek k jednotlivým kapitolám (jsou soustředěny na s. 212–227) a z XII. kapitoly, nazvané „Rozhled po literatuře“ — nad ní si čtenář uvědomí, jak nízké procento knih k tomuto tématu husologičtí a husitologičtí pracovníci vlastně berou v úvahu — ale také ze samotných autorových výkladů, v nichž často upozorňuje na nejasné body a na neuzavřené diskuse. Jestliže jsem konstatovala, že se Kaňák v této knize (záměrně) zdržuje samostatných badatelských výbojů, neznamená to, že by nezaujímal stanoviska aspoň v některých z těchto sporných bodů — ať už jde o morální profil Viklefův (s. 10, 18), o chronologii vzniku lollardství a o případné Viklefovy evangelizační snahy (s. 19–20), o vývoj Viklefova remanentismu (s. 27–28), o jeho vztah k selskému povstání Johna Balla (s. 31–32). Zejména se však Kaňák nevyhnul otázce, jež je ve vztahu k Viklefovi pro českého autora otázkou ústřední, „otázce po originalitě nebo epigonství Husovy práce a v přeneseném smyslu ... o autonomitě a významu Husovy reformátorské osobnosti“ (s. 77–82); tomuto problému je věnována velká část XI. kapitoly, která nás seznamuje s dosavadními názory naší i zahraniční historiografie, ukazuje na Husovu souvislost s dřívějším českým reformním hnutím a naopak na Viklefovo domácí myšlenkové zázemí, na společné prameny obou reformátorů, na jejich osobní intenci a posléze přináší závěr, že „jeden druhého nezastihuje, nýbrž dějinně dotváří a dokresluje“. (Druhá část XI. kapitoly je výkladem o jiných tzv. českých viklefistech, o M. Stanislavovi ze Znojma, M. Štěpánovi z Pálče, Jeronýmovi Pražském a Jakoubkovi ze Stříbra.)

Díl II, „České překlady z díla Johna Viklefa“, je velmi vítaným doplňkem předchozího výkladu, neboť má-li se čtenář s některou literárně historickou postavou seznámit opravdu, bývá nutné, aby aspoň něco z její tvorby sám přečetl — a u nás se toho z Viklefa, ačkoli se o jeho zásluze na husitismu obecně ví, četlo dosud v nejlépejších případech málo. Volba zde byla velmi obtížná, mezi Viklefovými spisy jsou i jiné významné tituly, ale svou reprezentativností výběr plně uspokojuje. Ještě obtížnější však byla sama překladatelská práce: kostrbatost dikce u filozofickoteologického scholasticky pojatého výkladu nepřekvapí, považují však za problematické ponechávat v překladu citační aparát latinského kontextu (např. „v první knize Phisicorum“, „Aristoteles v Predicamentis“, „Boecius ve svých Topicis“); ostatní texty jsou převedeny dobrou a srozumitelnou češtinou, což ocení každý, kdo se někdy pokoušel o český ekvivalent traktátu ze 14. nebo 15. století.

Kaňákova knížka nás tedy seznamuje opravdu s celkem Viklefovy postavy a jeho díla — a zdůrazňujeme, že je to první moderní česká monografie výlučně viklefovská, a první česká práce o Viklefovi, která byla takto široce pojata. Historikové, zabývající se Husem a husitstvím, v ní najdou cennou pomoc.

Jana Nechutová